

Teithiau Cerdded Llandeilo

1 Pont gerrig drawiadol yw **Pont Llandeilo**, a adeiladwyd yn 1848 i gymryd lle pont o gerrig a phren a gafodd ei difroddi adeg lifogydd.

2 Mae'r enw **Ffairfach** yn deillio o'r ffair yr oedd yn draddodiad i'w chynnal yno. Roedd y llinell rheilffordd o Llandeilo i Gaerfyrddin yn mynd heibio safle'r mart. Caewyd y llinell yn 1963, ond gellir gweld ei holion yn y caeau y tu ôl i'r mart o hyd. Roedd y rheilffordd yn brysor iawn adeg marchnadoedd da byw pob pythefnos, wrth i drenau arbennig gludo da a defaid.

3 **Eglwys Blwyf Sant Teilo** yw un o adeiladau amlycaf Llandeilo. Rhannwyd mynwent yr Eglwys yn ddwy o ganlyniad i gynlluniau gwella'r ffordd yn yr 1850au. Yn ystod y Canol Oesoedd, cynhaliwyd ffeiriau a marchnadoedd yn Stryd y Brenin, ar ochr ogleddol y fynwent.

4 Adeiladwyd **Tŷ Newton** yn 1660, ond gwnaed newidiadau sylweddol iddo yn y ddeunawfed ganrif a'r bedwaredd ganrif ar bymtheg. Cafodd y tiroedd o amgylch y tŷ eu tirlunio gan Capability Brown. Mae'n perthyn i'r Ymddiriedolaeth Genedlaethol erbyn hyn.

5 Castell Brenhinol Cymreig yw **Castell Dinefwr**, a oedd yn gadarnle i Dywysogion y Deheubarth yn y canol oesoedd hyd nes diwedd y drydedd ganrif ar ddeg. Yn ystod y ddeunawfed ganrif a'r bedwaredd ganrif ar bymtheg arferai disgynyddion y tywysogion, sef teulu'r 'Rice' o Dŷ Newton, ddefnyddio'r castell yn achlysurol, a chodwyd hafdy ar y gorthwr er mwyn mwynhau golygfeydd ysblennydd Dyffryn Tywi a'r ardal.

6 **Eglwys Llandyfeisant** oedd addolfan Arglwyddi Dinefwr. Nid yw'r Eglwys wedi cael ei defnyddio fel addoldy ers 1961. Ailadeiladwyd yr Eglwys yn y bedwaredd ganrif ar bymtheg.

Eglwys o'r canol oesoedd cynnar oedd yno cyn hynny, ac fe'i crybwyllwyd yn 'Llyfr Llandaf' yn y 6ed ganrif. Y sôn yn lleol yw bod yr Eglwys wedi ei hadeiladu ar seiliau teml Rufeinig.

7 **Fferm Dinefwr** oedd prif fferm y stad. Byddai gardd y fferm wedi cyflenwi llysiau a ffrwythau ffres i Dŷ Newton.

8 **Parc y Ceirw**. Fel arfer mae'n bosibl i chi gael golwg dda ar fychod y danas a hen frîd y Gwartheg Gwynion ar diroedd Tŷ Newton neu o'r llwybr sy'n mynd drwy'r parc. (Ar agor yn yr haf tan 4.30p.m.)

9 **Mae Gwylfan Adar** ar gwr y goedwig lle ceir golygfeydd ardderchog o lifddolddy yr Afon Tywi. (Mae'r wylfan ar agor yr un oriau â'r parc ceirw.) Yn aml iawn mae'n bosibl gweld amrywiaeth o adar coetir ac adar gwlyptir.

10 **Gwarchodfa natur yw Castle Wood** sydd yn eiddo i

Ymddiriedolaeth Bywyd Gwylt Gorllewin Cymru, ac sydd hefyd yn cael ei reoli ganddynt. Mae hon yn enghraifft o goedwig hynafol sy'n gynefin prin iawn ac yn gartref i amrywiaeth eang o blanhigion ac anifeiliaid.

Mochynadaer Badger

Llandeilo Country Walks

1 **Llandeilo Bridge**, an impressive single-span stone bridge, was built in 1848, replacing one made of stone and timber damaged by flooding.

2 **Ffairfach** derives its name from the fair that was traditionally held here. The railway line from Llandeilo to Carmarthen ran past the mart site. This line closed in 1963, but the track bed can still be seen in the fields behind the mart. The railway came into its own during the fortnightly livestock markets when special trains were run to transport cattle and sheep.

3 **The parish church of St Teilo** is a prominent building in Llandeilo. Its large churchyard was split in half by road improvements in the 1850s. In medieval times, fairs and markets were held in King Street, at the northern side of the churchyard.

4 **The present mansion at Newton House** dates back to 1660 but was altered considerably during the 18th and 19th centuries. The grounds surrounding the house were landscaped by Capability Brown. It is now owned by the National Trust.

5 **Dynevor Castle** is a royal Welsh castle, which was a stronghold of the medieval princes of Deheubarth until their defeat in the late 13th century. During the 18th and 19th centuries, the Rice family of Newton House, descendants of the princes, used the castle as a

romantic ruin, a summerhouse was added to the top of the circular keep to allow splendid views of the Towy valley and surrounding areas.

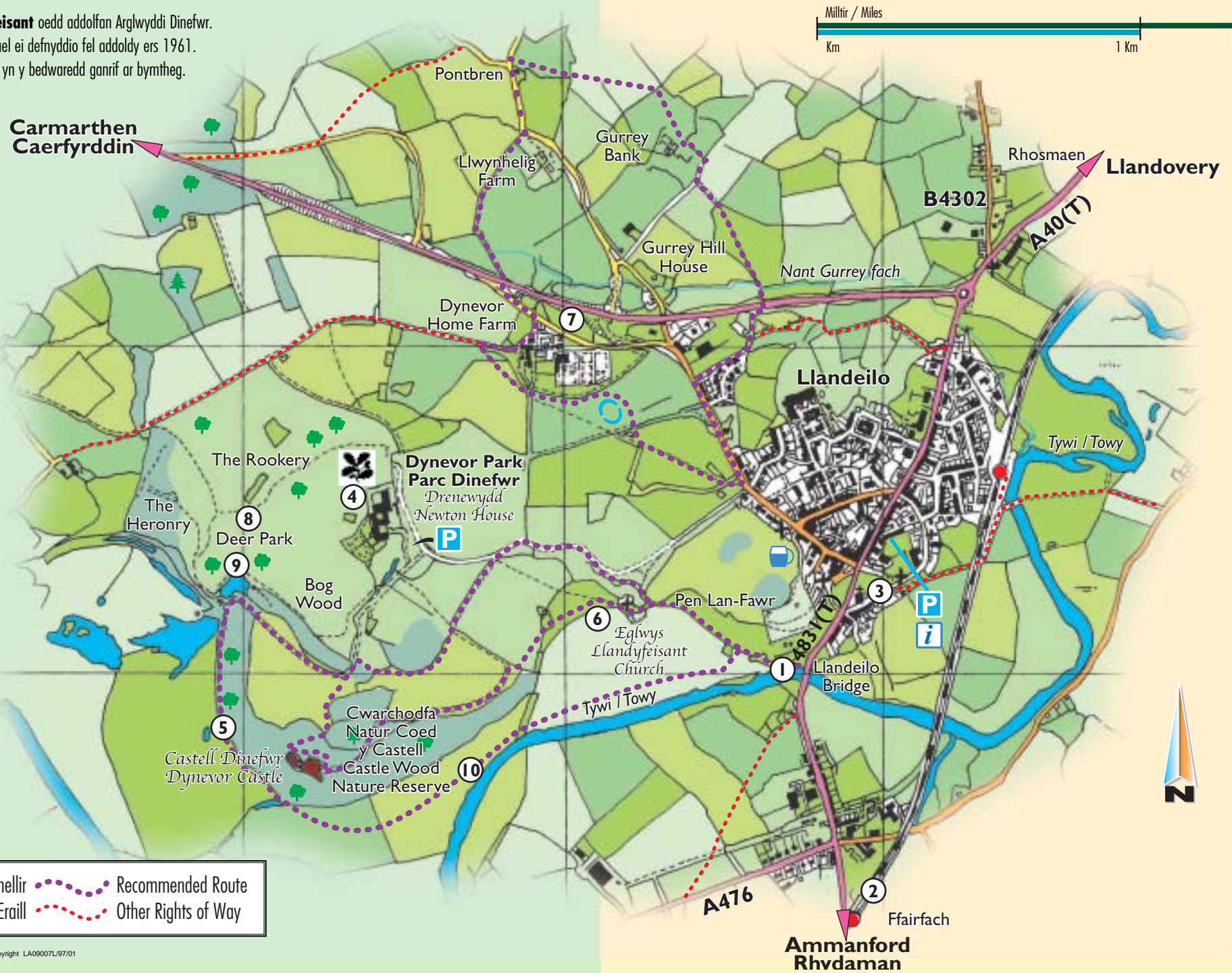
6 **Llandyfeisant church** was used by the Lords of Dynevor as the family place of worship. It stopped being used as a church in 1961. It was entirely rebuilt in the 19th century, replacing an early medieval church, which was mentioned in the 6th century "Book of Llandaff". Local tradition has it that the church is built on the foundations of a Roman temple.

7 **Dynevor Home Farm** was the main estate farm. Its large walled garden would have supplied fresh vegetables and fruit to Newton House.

8 **The Deer Park**. Good views of both the Fallow deer herd and the ancient breed of White Park cattle are normally possible from the grounds of Newton House or from the path running through the parkland. (Open in summer until 4.30pm.)

9 **A bird hide** on the edge of the woodland provides fine views over the flood meadows of the River Towy. (The hide is subject to the same opening hours as the deer park.) A variety of woodland and wetland birds can often be seen.

10 **Castle Wood** is a nature reserve owned and managed by West Wales Wildlife Trust. It is a beautiful example of ancient woodland; a scarce habitat that provides a home for a wide variety of plant and animal life.

Llwybrau a Argymhellir
Hawliau Tramwy Eraill

Recommended Route
Other Rights of Way

